

Handläggare
Carina Gillgren
Telefon: 08-508 25 611
Lotta Hedstad
Telefon: 08-508 25 123

Till
Socialnämnden
2019-06-18

Helhetssyn och samordning av stödet till enskilda 18 till 30 år aktuella inom socialpsykiatri

Norrmalm, Spånga-Tensta, Farsta stadsdelsnämnder samt
Enheten för hemlösa

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas rapport om helhetssyn och samordning av stödet till enskilda 18-30 år aktuella inom socialpsykiatri
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder

Lena Lundström Stoltz
förvaltningschef

Gunilla Ekstrand
avdelningschef

Sammanfattning

Aktuell granskning avser stödet till enskilda i åldern 18 till 30 år som är aktuella inom socialpsykiatri i Spånga-Tensta, Norrmalm och Farsta stadsdelsförvaltningar samt Enheten för hemlösa vid socialförvaltningen. Totalt har 83 personakter granskats, 41 kvinnor och 42 män. Det är en jämn könsfördelning, 49 procent kvinnor och 51 procent män. I Farsta saknar många personer en aktuell DUR-utredning men hos övriga enheter har samtliga granskade ärenden en aktuell utredning som underlag för senaste beslutet. Den enskilde har rätt till information om rättigheter, insatser och stöd som går att få genom kommunen. Granskningen visar på brister i serviceskyldigheten för de personer som är i kontakt med socialpsykiatri. Att fråga om våld och våldsutsatthet är ett utvecklingsområde för alla enheter liksom att beakta barnrättsperspektivet i de ärenden där den enskilde är förälder till minderåriga barn.

I Spånga-Tensta har många personer en SIP (samordnad individuell plan). Vid Norrmalms stadsdelsförvaltning och Enheten för hemlösa

finns goda exempel på helhetssyn där den enskilde beskrivs som en person med intressen och resurser. Enheten för hemlösa har även långsiktiga planeringar för beviljade insatser i samtliga ärenden.

Bakgrund

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att granska kvalitet i biståndsbedömda insatser som ges till personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. Bevakning av likställighet över staden samt spridning av goda exempel från de granskade verksamheterna är en viktig del i arbetet. Syftet är att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting:

- Trygghet och säkerhet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Självbestämmande och integritet
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet¹

Aktuell granskning avser stödet för enskilda i åldern 18 till 30 år som är aktuella för insatser inom verksamhetsområdet socialpsykiatri. Granskningen har genomförts i stadsdelsförvaltningarna Spånga-Tensta, Norrmalm, Farsta samt Enheten för hemlösa vid socialförvaltningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 12 juni 2019. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet 13 juni 2019.

Ärendet

Totalt har 83 personakter granskats, 41 kvinnor och 42 män, vilket motsvarar 49 procent kvinnor och 51 procent män i åldern 18 till 30 år.

Trygghet och säkerhet

Det finns en aktuell DUR-utredning i samtliga ärenden i Spånga-Tensta, Norrmalm och Enheten för hemlösa. I Farsta saknas en

aktuell utredning i många ärenden. Det är positivt att DUR utredningsmaterial är implementerat och används i hög utsträckning. Det förekommer dock att uppgifter under relevanta livsområden är knapphändiga eller saknas helt. Exempelvis under livsområdet som handlar om våld och våldsutsatthet framgår det ofta att det inte är aktuellt. Totalt hade 50 procent av kvinnorna och 55 procent av männen fått frågor om våld. Det finns en risk med att frågan om våld inte anses vara relevant och därför väljs bort. Vid Enheten för hemlösa har samtliga personer i granskningen fått frågor om våld vilket är ett gott exempel på att frågorna ställs rutinmässigt vid utredning.

Tillgänglighet

Diagnosen ADHD/ADD är den vanligaste i de granskade ärendena, 52 procent av personerna har en sådan diagnos. Skillnaderna mellan könen är små. Totalt har 30 personer, elva kvinnor och nitton män diagnoserna autism, Asperger och utvecklingsstörning som innebär en LSS-tillhörighet. Ingen av personerna är dock beviljade LSS-insatser. Det finns heller ingen dokumentation i något granskat ärende om att den enskilde har fått information om rättigheter och insatser enligt LSS. Inspektörerna vill betona vikten av att personer som har en diagnos som omfattas av LSS får information om sina rättigheter oavsett vilken enhet som handlägger ärendet.

Granskningen visar på brister i serviceskyldigheten för de personer som är i kontakt med socialpsykiatri. Enligt 6 § förvaltningslagen omfattar kommunens serviceskyldighet att lämna upplysningar, vägledning och råd till enskilda. Inspektörerna anser att verksamheterna behöver göras mer tillgängliga och det bör då särskilt beaktas att serviceskyldigheten håller en god nivå.

Helhetssyn och samordning

För att få en helhetsbild av den enskildes situation behöver den enskilde framträda som person i utredningen. Ett gott exempel på helhetssyn är Enheten för hemlösa som genomgående i de granskade ärendena får den enskilde att framträda som en person med intressen och resurser. Även i Norrmalm finns goda exempel där den enskildes intressen beskrivs i utredningen. I Spånga-Tensta har många personer en SIP (samordnad individuell plan). Helhetssyn omfattar även att inhämta kunskap från andra professioner som exempelvis intyg och utlåtanden från läkare eller arbetsterapeut. De utgör ett underlag för att bedöma på vilket sätt diagnosen innebär en funktionsnedsättning och inskränkning av funktionsförmågan i vardagen. Den enskildes uppgifter om diagnos och svårigheter bör styrkas av intyg och utlåtanden vilket återkommande saknas i de granskade ärendena.

Tio personer i granskningen är föräldrar till minderåriga barn. Genomgående i de ärenden där det finns minderåriga barn saknas information om barnets situation, hur barnet påverkas av den vuxnes situation och behov av stöd samt om stöd och information givits till barnet för egen del. Fortsatt implementering av stadens stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten behövs inom verksamhetsområdet. Barnrättsperspektivet i handläggningen av ärenden som rör vuxna behöver stärkas.

I flera ärenden saknas uppgift om den enskildes anhöriga. Inom socialpsykiatrins målgrupp saknar många personer nätverk men det är relevant att ställa frågor och ta reda på mer om den enskildes situation och ge information om vilket stöd som finns att tillgå för anhöriga. Det finns goda exempel på att information givits och dokumenterats i någon eller några utredningar på varje granskad enhet. Information och stöd till anhöriga är ett fortsatt utvecklingsområde för samtliga granskade enheter.

I de flesta ärendena saknas uppgift om att den enskilde informerats om sysselsättning, möjligheter till stöd genom Alfas verksamheter eller annan verksamhet som jobbtorg. Personer i behov av stöd har möjlighet att få tillgång till en sysselsättning som arbetar med rekommenderade och evidensbaserade metoder. En arbetsinriktad sysselsättning för målgruppen bidrar till återhämtning och delaktighet i samhällslivet. Totalt har fjorton personer i granskningen en biståndsbedömd sysselsättning. Samverkan med Arbetsförmedlingen finns i totalt fyra ärenden. Femton kvinnor och tolv män, 35 procent av personerna, har aktivitetsersättning genom Försäkringskassan. Det finns inget dokumenterat samarbete med Försäkringskassan i något av dessa ärenden. Det kan innebära en risk om det saknas en planering när aktivitetsersättningen upphör när personen fyller 30 år.

Granskningen visar att få personer har kontakt med budget- och skuldrådgivare. Att få personer har eller har haft kontakt med budget- och skuldrådgivare kan ses som att behovet av sådant stöd inte är stort. Det kan även ses som ett uttryck för att det behövs mer kunskap och information om vilket stöd som finns att få genom kommunen.

Självbestämmande och integritet

Totalt var 24 procent av personerna beviljade en försöks- eller träningslägenhet. Fler kvinnor än män, fjorton respektive åtta personer, var beviljade insatsen. Återkommande görs uppföljningar av insatsen på annan plats än i den beviljade bostaden. För att en

person ska beviljas en försöks- eller träningslägenhet krävs att personen har ett behov av stöd. Den enskilde ska även ha en ekonomisk möjlighet att ta över kontraktet. Det ställer krav på att det finns en aktuell och långsiktig planering som omfattar flera livsområden. Det är ett utvecklingsområde hos samtliga enheter i granskningen. För att på sikt kunna ta över kontraktet för lägenheten krävs att uppföljning av insatsen görs kontinuerligt. Inspektörerna anser att det är lämpligt att göra hembesök vid insatser som beviljas i hemmet.

I granskningen uppmärksammas att det i flera ärenden saknas en långsiktig planering för beviljade insatser. Det kan få ytterligare negativa konsekvenser i de fall då den enskilde har behov av struktur och förutsägbarhet. Enheten för hemlösa har långsiktiga planeringar i samtliga granskade ärenden och det framgår av dokumentationen att det finns långsiktiga mål med insatserna.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

Det går inte att se att några särskilda ansatser görs för målgruppen som granskningen omfattar. Som tidigare nämnts finns det ett behov av att arbeta med individuella och långsiktiga planeringar för att kontakten med socialtjänsten inte ska verka konserverande för den enskilde. En utgångspunkt är att insatser ska leda framåt och mot en ökad självständighet.

Jämställdhetsperspektiv

Granskningen har ett jämställdhetsperspektiv genom att den statistik som presenteras är könsuppdelad för att på så sätt kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan kvinnor och män. Kvinnor utgjorde hälften av de granskade ärendena vilket är en mindre skillnad från stadens sammantagna statistik för målgruppen. Där utgör kvinnor 55 procent av de personer som är aktuella inom verksamhetsområdet socialpsykiatri i åldern 20 till 64 år. På grund av det begränsade urvalet och den jämna könsfördelningen mellan kvinnor och män kan inte slutsatser dras att det finns skillnader mellan könen i handläggningen. Kunskap om kvinnor respektive män med psykisk ohälsa är av vikt för inte fastna i stereotypa föreställningar i arbetet med målgruppen både i enskilda ärenden och på strategisk nivå. För att undvika ett stereotypt tänkande i det fortsatta arbetet med att stärka kvaliteten på utredningar inom socialpsykiatri är det särskilt viktigt att frågor om barn och föräldraskap samt om våld och våldsutsatthet ställs till både kvinnor och män.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas kvalitetsgranskning av helhetssyn och samordning – stödet för enskilda 18 till 30 år aktuella inom socialpsykiatri. Vidare föreslås att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder.

Bilaga

Helhetssyn och samordning – stödet till enskilda 18 till 30 år aktuella inom socialpsykiatri, Norrmalm, Spånga-Tensta och Farsta stadsdelsnämnder samt Enheten för hemlösa.